

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

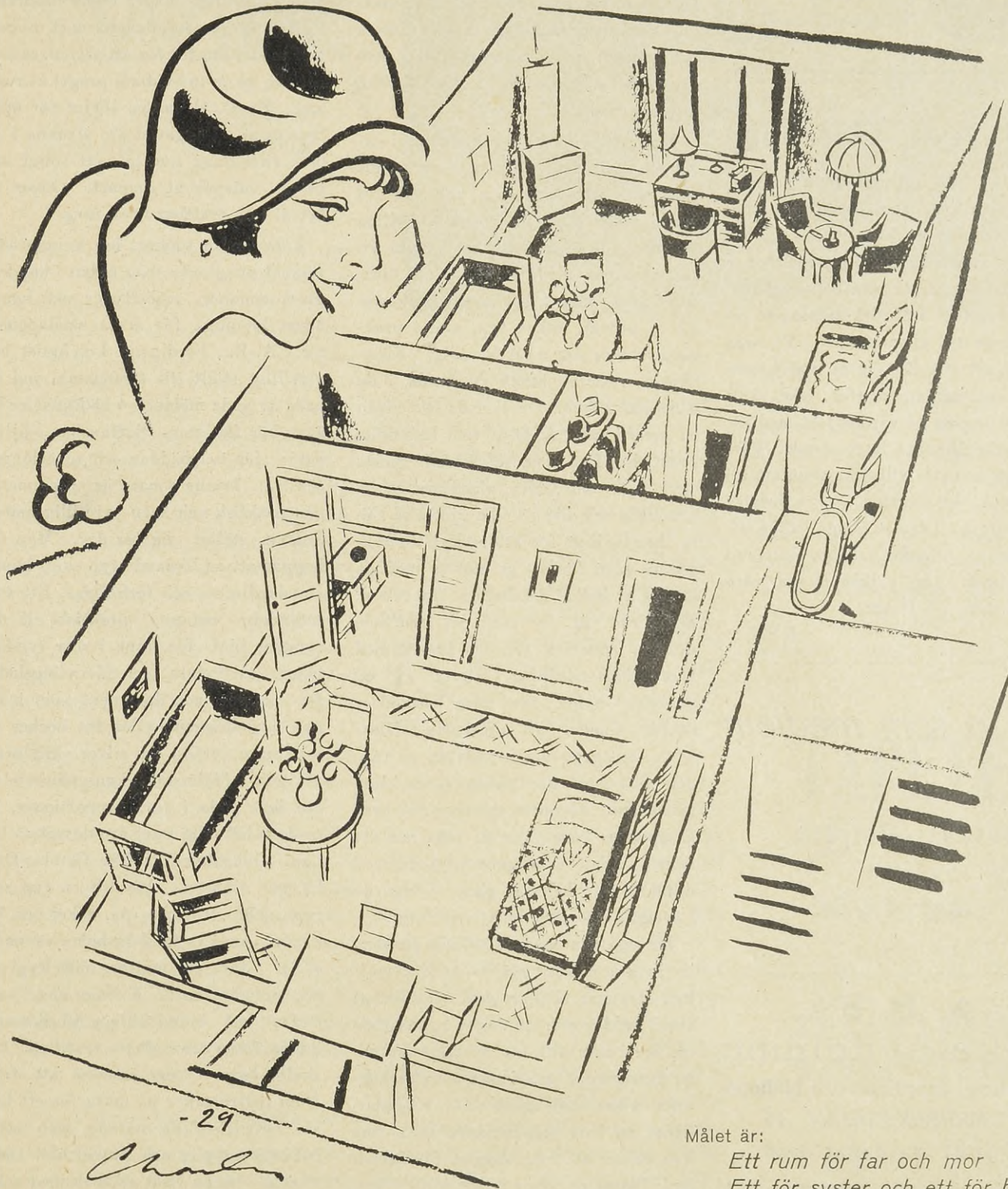

[1929: may]

Ligg. för be.
7119

Pris 20 öre

DET NYA GÖTEBORG

- 29

Charles

Målet är:

Ett rum för far och mor

Ett för syster och ett för bror

* Sv. 53/307

DET NYA GÖTEBORG

Redaktör:
Gustaf Lannestock

I redaktionskommittén:
Sven Backlund, Ture
Blomquist.

Redaktion: 1:sta Lång-
gatan 10. Tel. 42775.

Det Nya Göteborg

utkommer från och med detta nummer i tidskriftsform. Omläggningen är huvudsakligen förorsakad av tekniska och postala förhållanden. Postverket har nämligen vägrat att utan betydligt förhöjda avgifter befordra tidningen såsom bilaga till Hyresgästen. Vi våga hoppas, att den lilla extra utgift, som denna omläggning medför, icke skall menligt inverka på vår kontakt med för bostadsförhållanden intresserade. Vårt program kommer allt framgent att bli detsamma som hittills — vi behöva icke upprepa det, det ligger i tidskriftens namn. Alla för *det nya Göteborg* intresserade äro välkomna som våra medarbetare och läsare.

RED.

Gå in som medlem

i

H. S. B.

Ring 45254.

A. B. F:s
Lokalavdelning

Studiehem, expedition och bibliotek

PUSTERVIKSGATAN 15

Öppet vardagar 4—8

Bibliotekarien och instruktören träffas måndagar och torsdagar

kl. 6—8 e. m.

Tel. 17485.

Ändamålsenliga lägenheter

Bättre än de gamla enrumslägenheterna

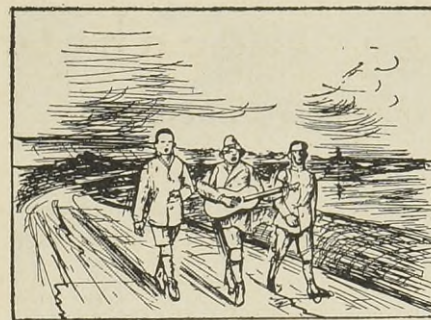
H. S. B:s kvinnoråd öppnar fredagen den 3 maj en utställning i kv. Kärleksörten, Kungsladugård. Här visas en helt ny lägenhetstyp, 2 rum, kökvrå och badrum, på samma golvyta, som H. S. B:s tidigare lägenheter på rum, kök och badrum.

Man vill visa vad som vinnas i utrymme och trevnad genom att på ett praktiskt sätt föra ihop allt vad till matlagning hör på minsta möjliga golvyta. Två varianter på kökvrå visas, den ena med glasvägg och dörr, den andra utan. Det är ett önskemål att få prövat, vilken typ, som i praktiken ställer sig mest lämplig. Kökskäpen varierar också en smula i de båda små köken. De härleda båda från en amerikansk skåptyp som befunnits praktisk. Det ena skåpet har gjorts enklare än det andra, glasörrarna ha uteslutits och alla ytor ha gjorts så släta som möjligt för att underlätta rengöring samt för att ge största möjliga känsla av helhet och lugn åt interiören. Skafferiet är inrymt i det tredelade skåpets innersta del och försett med ventilationsanordning. Detta är en praktisk nyhet som våra husmödrar säkert komma att uppskatta. Diskbänk samt gryt- och kryddskåp på väggen mitt emot äro täckta av en marmorplatta. Ovanför denna samt över gasspiseln, som även är placerad vid denna sida, är väggen beklädd med mjölkfärgat belgiskt glas. Väggarna i övrigt äro oljestrukna i vit färg.

De små våningarnas största problem är ju som bekant att på minsta möjliga utrymme få plats med erforderligt antal bäddar som om dagen kunna trolas bort utan allt för många besvärliga handgrepp. I rummet utanför kökvrån visas möjligheter för 4 bäddar, därav en i en skåpliknande låda, som kan fällas ut från väggen färdigbäddad. Denna nyhet är redan förut i denna tidskrift beskriven av dess konstruktör, hr Blomqvist. Rummet har fått karaktär av vardags- och matrum.

Inga stoppade möbler förekomma. Allt skall vara lätt att hålla rent och tåla daglig slitning. Några enkla broderier i glada färger åstadkomna med mycket små medel äro till för att stimulera sinnet och ge en individuell prägel åt rummet. En P. H.-lampa sörjer för upplysningen. Väggarna äro strukna i en blek citronfärg som ger ett soligt och varmt intryck åt rummet. Golvet är betsat i en tvättbar brun färg.

I det andra rummet har kvinnorådet försökt att plocka ihop redan i handeln förekommande möbeltyper som kunde anses lämpliga för dessa smålägenheter. A.-B. Ferdinand Lundquist har välvilligt ställt till förfogande vad de hade av goda möbler. 4 bäddplatser ha även här fått rum. Soffan har möjligheter för två bäddar och schäslongen för två. Denna senare är en synnerligen praktisk och även prisbillig möbel. Soffan ställer sig för dyr. Man får hoppas att en liknande typ skall kunna standardiseras och förbilligas. Ett sekretärskåp befanns praktiskt då det rymmer plats för linne i sina rymliga lådor, skrivplats och förvaringslådor för papper och dokument samt i den övre avdelningen hyllor för böcker eller finare porslin och silver. Stolarna, arkitekt Malmstens konsertflusstolar, äro helt goda i sina proportioner, ha modern hållning samt äro dessutom billiga. Gungstolen är från Gemla. Den, liksom stolarna, hör till en typ som man icke tröttnar på, enkel och bekväm. Axvalls folkhögskolas vävnadsateljé står för mattor, möbeltyg och schäslongöverkast. Kvinnorådet hade önskat att bland billiga fabriksvaror kunna finna användbara textilier. Det skulle ligga i dess intresse att driva fram bättre saker på detta för ett hem så betydelsefulla område, men saken befanns hopplös och Axvall blev räddningen. De ha visat att man med enkla sunnda färger, en sparsam mönstergivning och solid kvalitet kan ge värme och hemtrevnad åt en interiör. Några

Hur tysk ungdom
utnyttjar sin fritid

När vi "ungdomsvandrare" slå upp våra "resedagböcker", då erinna vi oss de härligaste dagar och veckor, som vi ha upplevat. Varma sommarveckor stiga fram, och ljusa, gröna vårdagar, mörka, dunkla Mosel-skogar och den solglittrande Neckar, de gamla, smala gatorna i Nürnberg, Hildesheim, Tangermünde, och det brådska livet i Hamburgs hamn. Kamraternas ansiktsdrag komma oss till mötes på dessa blad, klubbmedlemarna, klasskamraterna eller vilka de nu voro, som företogo färden med oss. Och när vi slå igen boken, gå tankarna till lädan därhemma, varest kartböcker och aluminiumbägare, matbestick och fältflaskor ligga om varandra. Och nu ligger Tysklands karta igen framför oss och vi planera och mäta med cirkeln, vart ska vi styra kosan i år, i vilka ungdomstugor ska vi härja denna sommar?

Första frågan: Till fots, på cykel eller i kanot? Åh, dessa frågor, de ha sysselsatt oss hela vintern. Till fots är nu en gång det naturligaste, det mest mänskliga, men man hinner med mer, får se mer, då man ger sig ut på cykel. Och se'n kanotfärden med ty åtföljande tältning — mot detta kan ingen fotvandring eller cykelfärd jämföras!

goda reproduktioner och några krukor och vaser från Alma Petterssons konsthandel, Kungsgatan 44, ge känsla av att lägenheten är bebodd.

Eva Björk.

UNGDOMSVANDRARE

Utflyktskänslan är en av de underbaraste känslor som överhuvudtaget finns. Alla plikter och omsorger, all stadens rök och damm, allt vardagligt och vanligt ligger bakom mig, och framför mig utbreder sig: sommardagar, solskensdagar ute i skogarna, dagar, av vilka den ena inte är den andra lik. Var och en måste upplevas på sitt särskilda sätt, särskilda känslöstämningar måste vara förenade med var och en. Det är dagar som jag själv får råda över, då jag själv får planlägga för mig och tänka för mig själv.

Längre utfärder är den enda möjligheten att lära känna världen. När man ser slottet Schwartzburg, högt uppe på toppen av ett brant berg, då först förstär man det här en gång regerande furstehusets ursprung. När man far uppåt Rhen och ser hur bergen krypa ihop mer och mer och när man till slut kommer in i dessa trånga dalar, då förstär man, varför människorna, som en gång ville skilja sig från världen, byggde just detta Maria-Lach kloster. Landskapskaraktären lär man blott då känna, när man exempelvis från Köln kan fara till industriområdena vid Elberfeld, eller från Thüringer-skogens höjder kan se ut över landet. Ja, den som far omkring på cykel, eller vandrar mycket,

den känner också till de minsta berg, erinrar sig varje plats, hur han klev med sönderrivna ben uppför det berget, eller hur han vid strålände humör satte till bromsarna just i den backen för att inte åka ner i bråddjupet, som gapade under honom. Endast genom färder, kortare eller längre, lär man känna naturen, människorna, livet.

En "normal" utfärd är inte lätt att beskriva, eftersom varje dag har sitt

TAPETER

Brolin & Åkerholm

22 KYRKOGATAN 22

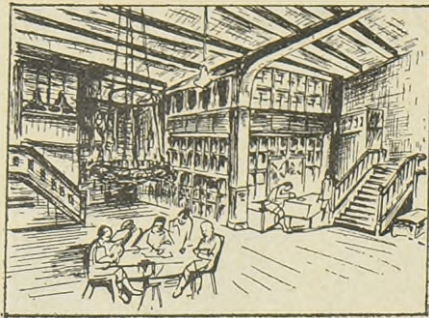
(INVID DOMKYRKAN)

GÖTEBORG

RULLGARDINER
GARDINSTÄNGER

TELEFONER

31059 36659 11059

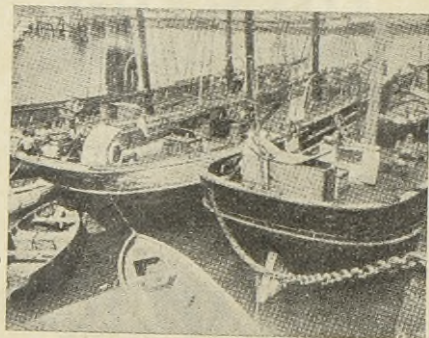

Friluftstugan i Lübeck.

speciella att bjuda på. Början är emellertid alltid densamma. Halv sju börjar man sträcka på sig, en kvart i sju är man nästan vaken och sju stiger man upp. Tvättning är tämligen överflödig, ty vi bada ju varje dag, och vandringsdräkten är så enkel och behaglig att det är en lust att dra den på sig. Inga kragknappar, inga hängslen, inga onödiga tillställningar, lätt och luftig.

Så börjar sökandet efter mjölk (kakao ha vi med hemifrån, ty den är ganska dyr och hushållskassan kan lättare tåla en liten åderlåtning än vår sparsamt tilltagna vandringskassa). Många kulturvanor ha vi givetvis måst lämna hemma: vi kunna inte röra om i vår kakao med silversked.

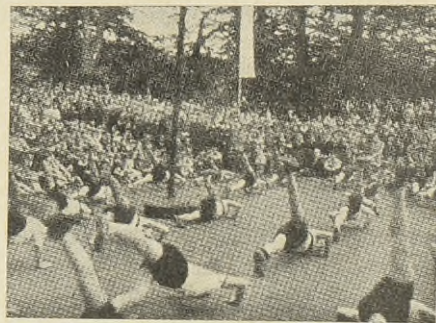
Händelserna och upptäckterna under förmiddagen äro helt naturligt beroende av den plats vi kommit till. Kanske fara vi omedelbart vidare, kanske göra vi några strövtåg i trakten — befinna

Ungdomsstuga inredd på en båt.

vi oss i en stad, bese vi den naturligtvis först. Men också ett sådant "beseende" av en plats är vid en dylik vandring mera intensiv och mera givande än den kan vara annars. Ty sådana

"vandrande ungdomar" få komma in i underjordiska kryptor i kyrkorna, dit vaktmästarna aldrig annars släppa någon. Det är så mäktigt och hemlighetsfullt härinne och vi ana historien på ett mystiskt sätt. I Nürnberg klapa vi på porten och få se ett gammalt hus, som annars är obevekligt stängt för vetgiriga blickar. Och vi höra också till de få människor, som verkligen äro i tillfälle att lära känna vårt folk. Detta är en av de betydelsefullaste upplevelserna under en dylik färd. Vi gå ofta in i husen och be om vatten för våra fältflaskor eller nattkvarter i en lada, om det inte finns någon ungdomsstuga i närheten. Ute på landet kom-

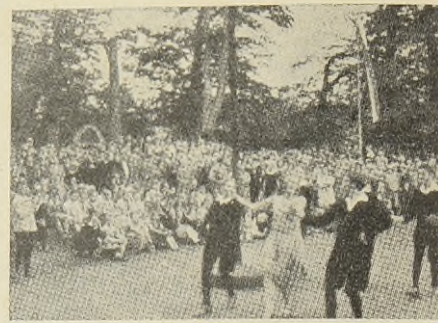

Gymnastikuppoisning.

ma bönderna och prata vid oss, då vi hålla på och koka vår mat. Ty det är väl att märka, att så länge vi äro dessa "vandrande ungdomar", så länge äro vi inga främlingar för dem utan de umgås med oss utan tillgjordhet och utan att förställa sig.

Förr eller senare packa vi emellertid ihop våra tillhörigheter och ge oss iväg. Kartfodralet hänger vid den ena sidan, så vi behöva inte nödvändigt följa stora landsvägen, utan kunna göra avstickare, när det faller oss in. Efter kartan göra vi också upp, i vilken by vi skola göra inköp och var vi skola koka vår mat. Men det är inte alltid så lätt att veta hur mycket vi behöva t. ex. av kalvkotletter. Slutligen fråga vi butiksfrun, huru mycket som behövs för tio ungdomar, och så köpa vi dubbelt så mycket.

Det är mycket roligt att koka mat ute, ännu roligare att äta, men bäst av allt är den korta vilostunden efter

Folkdansuppoisning.

middagen att ligga bekvämt utsträckt i gräset och se upp i den blå himlen. Till slut måste vi dock bryta upp och fram på eftermiddagen komma vi till nästa ungdomsstuga.

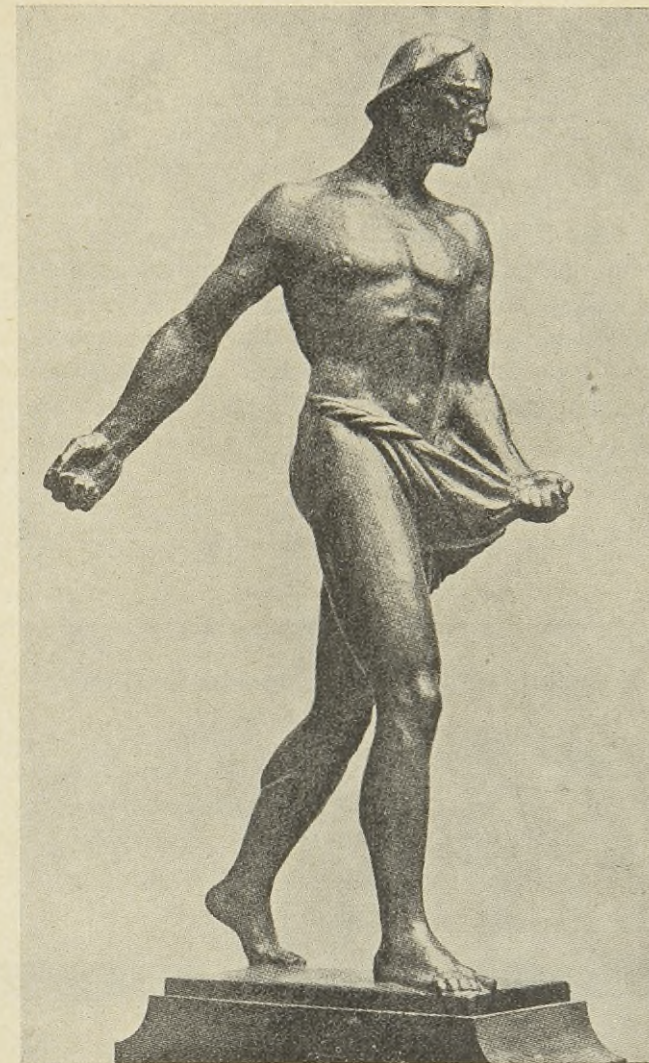
Det bästa av allt under dessa utfärder är dock att vi lära känna en och annan av deltagarna riktigt grundligt. Äro vi bara två eller tre är ju saken klar. Vi tala med varandra om förhållanden som vi aldrig skulle haft tillfälle till hemma. Men det är inte bara talet. När man i skolan, vid universitetet eller i en ungdomsklubb är en 20—30 tillsammans, då förställer man sig ofta och omedvetet, då skjuter man ofta en vägg för sina innersta tankar och känslor. Och denna vägg, som är så farlig för en själv, den brytes ner redan första dagen på en vandring eller utfärd. I vår ålder kan man ännu vara helt ärlig. Och om en människosjäl utan baktankar helt ärligt öppnar att förställa sig.

Interiör från ungdomsstuga

sig för mig, då kännes ju det som om det är det vackraste jag erfarit under resan. Skönare än det vackraste landskap, än den mest berömda domkyrka. Ja, att denna ärliga själ är det vackraste i världen.

(Forts. å sid. 14.)

Säningsmannen. Skulptur av Carl Fagerberg.

Gå fram, gå fram, du nya dag
med morgonsång och hammarslag
och räds ej mörksens snaror.
Tänk ädel strid, giv hägnad härd,
låt som en ljungheld andens svärd
gå framför våra skaror.

Lys vida över folk och land,
gör rik vår själ; gör fast vår hand,
att vi i fröjd må bära än
som gamla våra år
och vandra fram som säningsmän
i världens unga år!

(Ur Nya Dikter av Verner von Heidenstam.)

Göteborgska friluftare

Av husbyggare Tute Blomqvist

I Göteborg kunna vi säga att behovet av koloniträdgårdar tillgodosetts av de existerande koloniföreningarna.

Däremot är det ungdomens behov av sol och härdande friluftsliv, som det gäller att tillgodose.

Lantbrukaren vet mycket väl, att det i hög grad beror av solen om han skall få god skörd och ett gott finansiellt resultat av året, men hur många stadsbor är det, som tänka på att solljuset är lika nödvändigt för deras barns liv och välfärd som för sädesfälten.

H. S. B. har haft detta i sikte när de planlagt och planterat sina bostadsgårdar — som med tiden skola likna våra bästa slottsträdgårdar.

Det är med det sinnelaget vi ifrån H. S. B. deltaga i föreningen "Det Nya Göteborg".

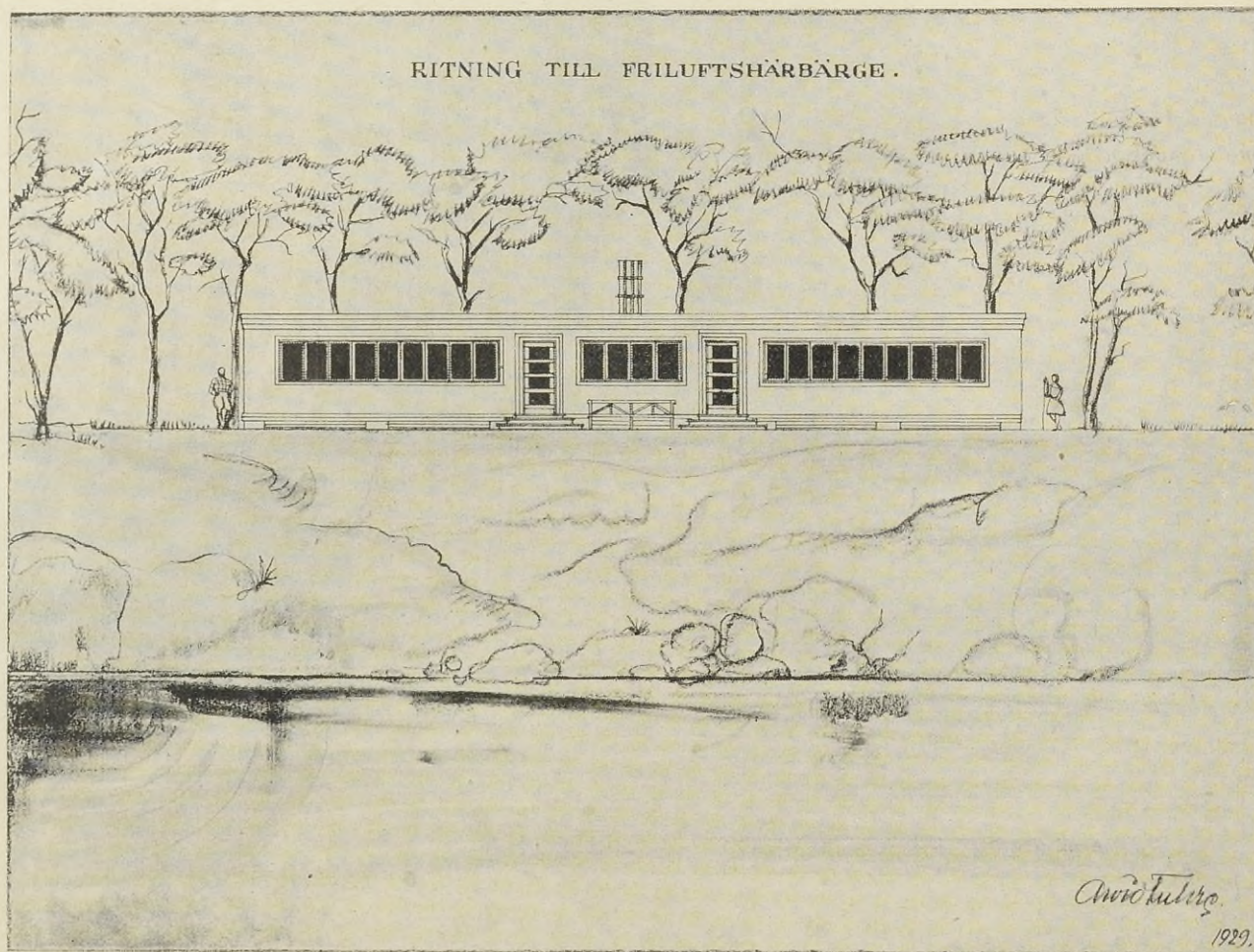
I detta teknikens tidevarv ha genomsnittsmänniskorna

en blek, livlös hud, som lätt blir ett offer för bakterier, som komma i beröring med densamma.

Mr Akeley vid Amerikas naturhistoriska museum berättar om Solljusets renande kraft följande:

"Fast jag undersökt flera olika gorillor, som jag har haft med mig hem från Afrika, både utvändigt och invändigt med den största noggrannhet, har jag icke varit i stånd att upptäcka en enda parasit av något slag. Dessa djur leva rent, bada i solen, få sin näring från bär och de mjuka delarna av bambuträden och leva på det hela taget på en så hög nivå, att de äro helt oemottagliga för bakterieangrepp.

Några av negerstammarna i Centralafrika, som gå utan kläder och leva ungeför av samma mat som gorillan och alltid bada sin nakna kropp i den tropiska solen,

Föreningen "Det Nya Göteborg" har för avsikt att uppföra ovanstående friluftsstuga vid västkusten.

REVOLUTION

För Det Nya Göteborg av SVEN BACKLUND

"Vandringslivet är vad jag behöver. Gå till fots i vackert väder, i ett vackert landskap utan att ha brättom och med ett angenämt mål för färden: det är det sätt att leva, som svarar mot min smak. Ni veta, vad jag menar med ett vackert landskap. Ett slättland, hur vackert det än må vara, är icke vackert för mig. Jag måste ha forsar, klippor, granar, svarta skogar och berg, branter och backar och avgrunder vid sidan som göra mig rädd."

Det är Jean Jacques Rousseau, som talar.

Han dog några år före den franska revolutionens utbrott. Han blev en ryktbar man, när han 1750 svarade nej på frågan — ställd av akademien i Dijon — om vetenskaperna och konsterna bidragit till sedernas renande. Med detta nej startade Rousseau sin verksamhet som samhällsfilosof, och med revolutionen bröto hans tankar igenom i statslivet.

Under denna revolution startades den första tekniska högskolan. Detta innebar, sade kemisten Jean Antoine Chaptal, att "vetenskapen skulle stiga ned från sin piedestal, räcka arbetet handen och leda det på den tunga vägen genom verkligheten."

Konsten vågade man ännu icke röra vid. Den står fortfarande upprätt på piedestalen.

Men 1889 — hundra år efter revolutionsutbrottet — skriver den franske författaren Octave Mirbeau:

"Det är icke i målarnas och bildhuggarnas atelier, som den så många gånger förutsagda och efterlängtrade revolutionen förberedes: det är i fabriken."

Ty i våra dagar antastas även konsten: man vill ha ut den i livet, i helheten, ned från piedestalen; för att räcka arbetet handen; icke med blommor och blader på våra kaffekoppar utan genom ny gestalt åt staden, som är människans hem.

känna heller icke till några parasitsjukdomar. De besitta en motståndskraft så hög, att kräfta, som är ett av den civiliserade världens gissel, är helt okänd bland dem, och dödsfall i blindtarmsinflammation förekomma så gott som aldrig. Dessa ociviliserade folkslags hud är så mjuk och silkeslen, att ingen skönhetsdoktor kan framtrolla något liknande, och livskraften i deras kroppar är så stor, att det, hade jag så när sagt, icke är någon gräns för deras uthållighet. Männen löpa t. ex. med regeringsdepescher över områden av 110 km. om dagen, dag ut och dag in, och kvinnorna anse det inte vara något att bära en tung börda på huvudet en 50 km."

Min önskan är, att medlemmar tillhörande Det Nya Göteborg efter bedrivandet av friluftslivet måtte bli göteborgska friluftare, vilka riva ner alla gamla käkar i det gamla Göteborg för byggandet av Det Nya Göteborg utefter havsstränderna ("drabantstäder"). Det är den bohuslänska fiskarebefolkningens härdande gemensamhetsliv vi stadsbor behöva införa åtminstone om somrarna.

Det Nya Göteborg

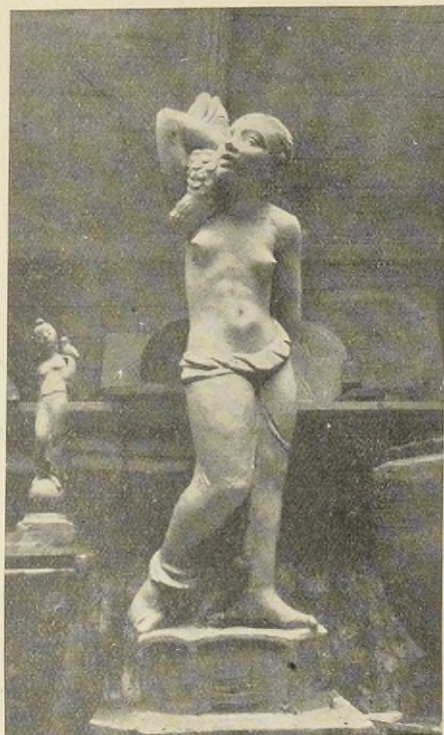
heter en ny förening, som bildats för att skapa möjligheter för den ungdom, som så önskar att tillvarataga sin fritid på ett sätt som kan stärka både kropp och själ, förena studiearbetet med livet i naturen.

Gå in i denna förening!

Medlemsavgiften kan visserligen verka avskräckande, den är 50 kronor, men minns ordet om att ungdomens frigörelse måste vara ungdomens eget verk. Den som är ur stånd att uppbringa 50 kronor till en andel i Det Nya Göteborg bör genast taga initiativ till bildandet av en kamratförening för Det Nya Göteborg på exempelvis 20 personer. Varje medlem av denna förening betalar 2:50 i månaden. Det räcker till en andel för en av de tjugo, som kan utses medelst lottning. Efter 20 månader äro samtliga medlemmar av denna Kamratförening andelsägare i Det Nya Göteborg. Kamratföreningen kan då upplösas för att fortsätta sitt gemensamhetsliv inom den nya organisationen.

Ring 42775.

GÅ IN SOM MEDLEM I
H. S. B.

Fiskarflickan.

H. S. B:s uppgift är inte bara att bygga ändamålsenliga, praktiska och hälsosamma bostäder. Vi vilja även göra dem trivsamma och vackra. En av de ledande principerna har också från första början varit att engagera konst-

**Varor för
8¼ milj. kr.**

förmedlades under år 1928 av
Göteborgshushållens egen affär

KONSUM

Konsten i arbetarnas hem

närliga krafter för vårt företag. Peder Nyblom och Eva Björk äro välbekanta namn, och Erling Valldeby, H. S. B:s unge skulptör, är på väg att bli arbetarnas konstnär framför andra. Helagsfjället och Åreskutan ha åtskilliga av hans dekorativa reliefer, som pryda ingångarna och trapphusen. Det är för det mesta de vackra antika motiven; som här fått tjäna som modeller: Diana med hunden, Neptunus, Lejondödaren, Europas bortförande på tjuren m. fl.

Vid friserna på Omberg, som också äro Erling Valldebys skapelser, har konstnären tagit motiven från mera kända områden. Typerna och ställningarna äro oss välbekanta i såväl "Arbetare" och "Lördagsdans" som "När far kommer hem från arbetet"

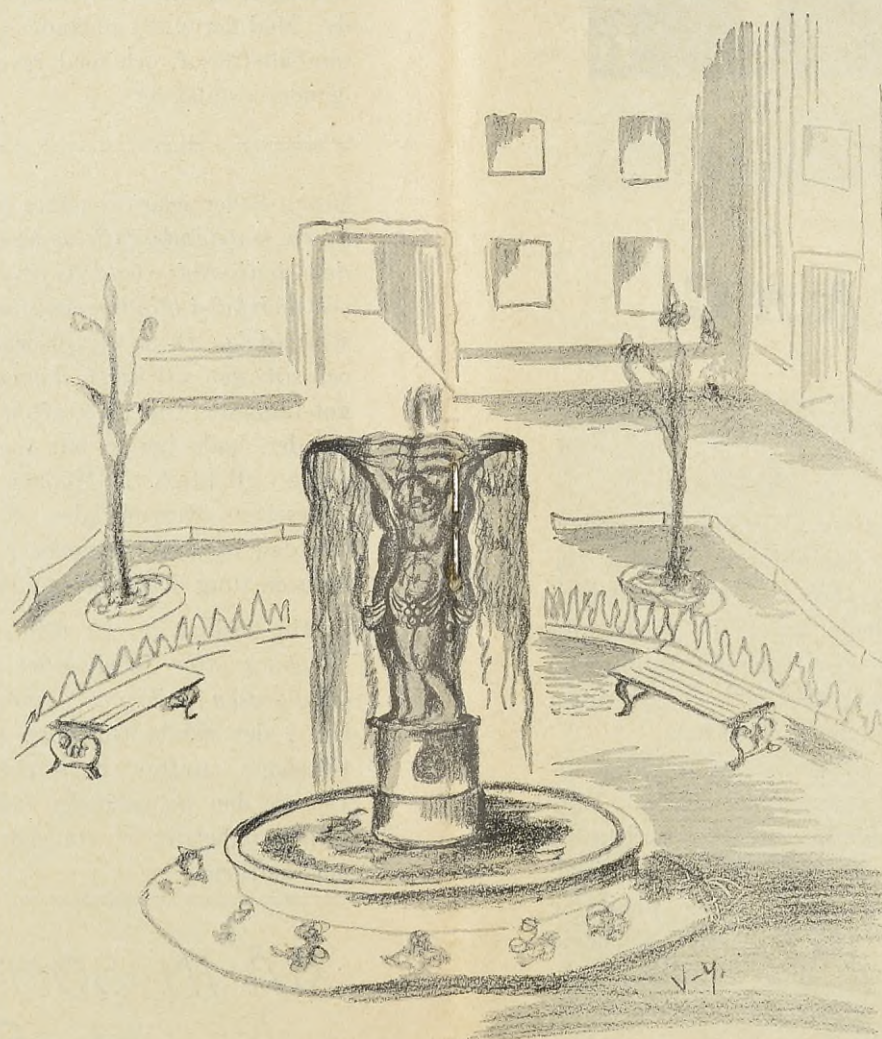
Erling Valldeby är Hagapojke. Han är visserligen född i Oslo men av svenska föräldrar och kom som barn till Göteborg. Här har han också fått sin skolutbildning och såsom många svensk konstnär har han haft sina första läroår i Slöjdföreningens skola. Sedan bar det av till utlandet, på den traditionella, konstnärliga gesällvandringen. Först till Köpenhamn och sedan vidare till Paris naturligtvis. Och här kom den unge konstsökaren genast i kontakt med Emile Bourdelle, nutidens mest framstående franske skulptör, som i sina kraftiga och livfulla arbeten blev av utomordentligt stor betydelse för den unge svenskens konstnärliga inriktning. Ytterligare en tid i bl. a. Despiaux skola, och Erling Valldeby har egen ateljé på Västergatan i Göteborg. Det är där vi besöka honom under hans arbete med "Kärleksbrunnen" som troligen kommer att

Lördagsdans.

pryda gården på Kärleksörten. Ännu är det bara färdigt i modell men vi få ett gott intryck av vad det som färdigt konstverk kom-

mer att bli. Tre girlangbekransade och dansande amoriner uppbara en skål, som kommer att bilda fontän. Ett vackert och glatt mo-

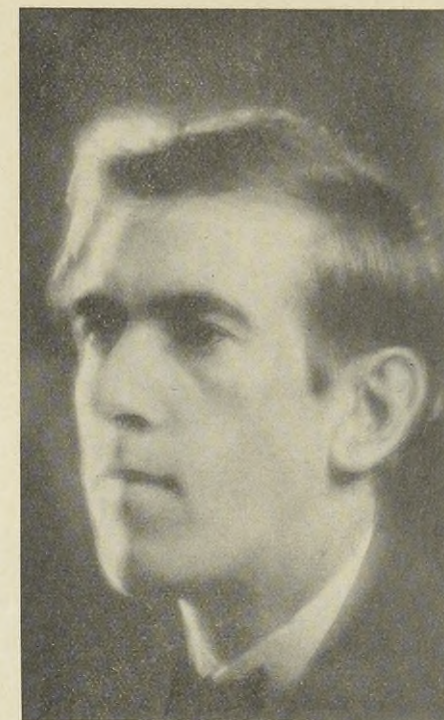
Skiss till springbrunn.

tiv, unga kärleksgudar i festyra, lämpligt att pryda barnens lekplats på Kärleksörten.

Vi se oss omkring i ateljén. Hr Valldeby har mycket att göra. Människornas godhet och ondska äro föremål för hans konst för närvarande. Ett efter breda linjer upplagt arbete, "De sju dödsynderna", håller på att utformas. Vi betrakta "Girigheten", symboliserat av penningälskaren, som aldrig får nog guld, men med stenhårt anlete avvisar en liten flicka, som räcker honom blommor. Han tror nämligen att hon är en tiggarflicka.

"Fiskarflickan", en springbrunnsuppsats, är ett annat arbete, som just blivit färdigt, och som troligen kommer att pryda någon av H. S. B:s gårdar i framtiden.

Bildhuggarkonsten i vårt land har alltid fordrat mecenater, som tagit hand om dess utövare. Det är svårt för en konstnär, som likt Erling Valldeby vuxit upp i arbetarnas led, att få kontakt med den konstintresserade och konstköpande allmänheten. Men det är just till arbetarna Erling Valldeby vill vända sig. "Och det är glädjande", säger han, "att arbetarna mer och mer börja uppskatta bildhuggarkonsten. Den har så oändligt mycket att ge människorna, och om de bara visade samma intresse som t. ex. för musiken, så skulle också konstnärerna bli i tillfälle att pryda stadens offentliga platser och även hemmen med sina alster. Det vore gott för folk att ha några sådana fasta blickpunkter att inrikta sig efter. Många människor köpa utan urskillning vad de tro vara konstföremål, och därför äro många hem fyllda av dessa

Erling Valldeby.

skräpföremål på hyllor och bord. Bara smaken odlades aldrig så litet skulle de hellre välja äkta konst och skulptörerna skulle bidra till människornas andliga fostran i lika hög grad som skalderna och kompositörerna".

BAXINOL - FABRIKAT

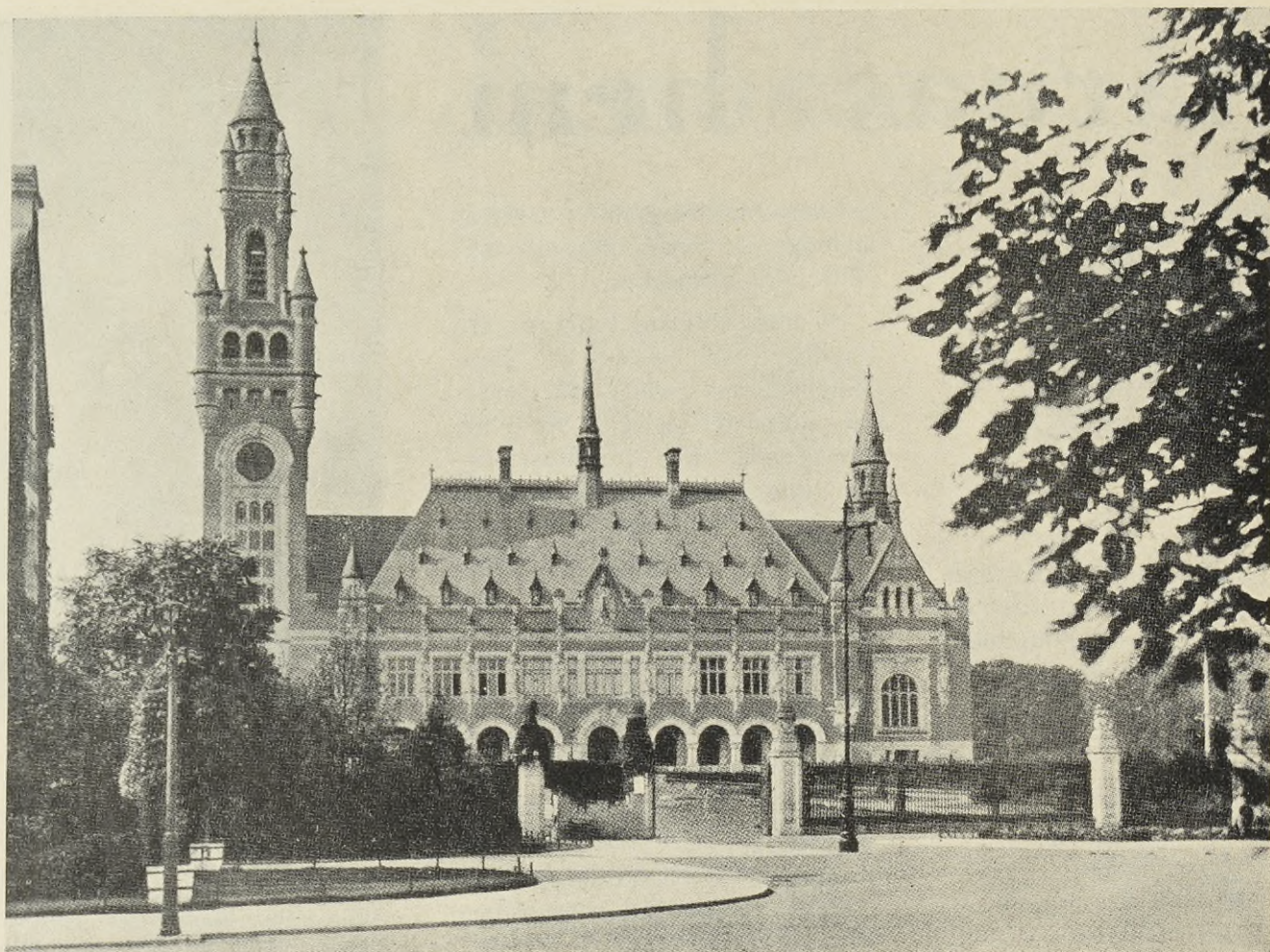
Mikadolack

den bästa lackfärgen

Linoleumfernissa

snabbtorkande
slitstark

OSCAR BÄCKSINS A.-B.
GÖTEBORG

FREDSPALATSET I HAAG

Några anteckningar med anledningar av den genom
1 maj-demonstrationerna aktualiserade fredsfrågan

En stor man med underliga idéer var Andrew Carnegie. I likhet med Alfred Nobel och Carl Lindhagen trodde han, att det vore lyckligt för människorna, om de finge vidgad förståelse för varandras livsbetingelser och levnadskrav. Fred bland folken är icke en omöjlighet. Det är en nödvändighet för vår civilisations bestånd, menade han.

Andrew Carnegie var född i Skottland 1837 och kom tidigt till Amerika, där han först fick arbete i en bomullsfabrik. Sedan blev han anställd som eldare och telegrambärare och blev slutligen telegrafist vid Pennsylvaniabanan. Där avancerade han till företagets ledare och förtjänade en ofantlig förmögenhet — enligt egen uppgift 350 milj. dollars.

En av Carnegies underliga grundsatser var, att "den man som dör rik, dör vanärad". I överensstämmelse med denna åsikt skänkte han bort hela sin förmögenhet

till allmännyttiga ändamål, såsom arbetarskydd, understöd av konst och vetenskap, folkbildning, belöning för modiga handlingar etc. Även vårt avlägsna land kom i åtnjutande av hans donationer genom de välbekanta Carnegieska belöningarna för hjältemodiga handlingar och en större summa för upprätthållandet av en professur i engelska språket vid Göteborgs Högskola.

År 1898 hade på initiativ av ryske tsaren första internationella fredskonferensen samlats i Haag. Därvid hade diskuterats möjligheterna av att upprätta en internationell skiljedomstol, ett bibliotek för politiska, diplomatiska och sociala frågor samt bereda plats för den tillsatta avrustningskomitén. När Andrew Carnegie fick höra talas om konferensens hoppfulla utgång, skänkte han en större summa för upprättandet av ett fredspalats. Men för att alla skulle få en känsla av att det var deras egen byggnad, erbjöds varje land att bidra

MASTHUGGET

Av doktor E. GULLBERG

I.

Finns det någon stadsdel i Göteborg som har ett så idylliskt läge som Masthugget? De höga bergen, som slutta ned mot Göta älv, lämnar en härlig utsikt över staden, hamnen, Hisingen och älven. Västanvinden har fritt spelrum och kan blåsa bort de osunda dunster, som en storstad alstrar, och ersätta dem med frisk havsluft.

Uppbyggd under en tid då sjöfarten ännu hade romantikens gloria kring sig och inte som nu industrialiserats, visar Masthugget åtminstone i vissa delar spår av den förgångna segelsjöfarten. Gränd- och gatunamn tala om yrken, som nu försvunnit. De små stugorna, som klängt sig fast vid berget, liksom sjöfågelsbon, te sig så idylliska. De

påminna om stugorna vid ett fiskläge. Stämningen är densamma. Allt talar sitt tydliga språk om strävsamma, fattiga människor, som få sin utkomst genom havet.

Det finnas människor, som svärma för dylika "idyller". "Så förtjusande, så näpet", säga de, men fråga dem, om de skulle vilja bo i dessa små idylliska hus. Det skulle de sannerligen betacka sig för. Sådana hus skall man inte bo i, det skall fattigt folk göra!

Synar man dessa s. k. "idyller" lite närmare i sömmarna, skingras nog stämningen och ersättes av en kvävande olustkänsla. Fattigdom och nöd slår emot en. Man träffar människor, som sedan barndomen varit vana vid att försaka nästan allt, och som säkerligen anse, att så

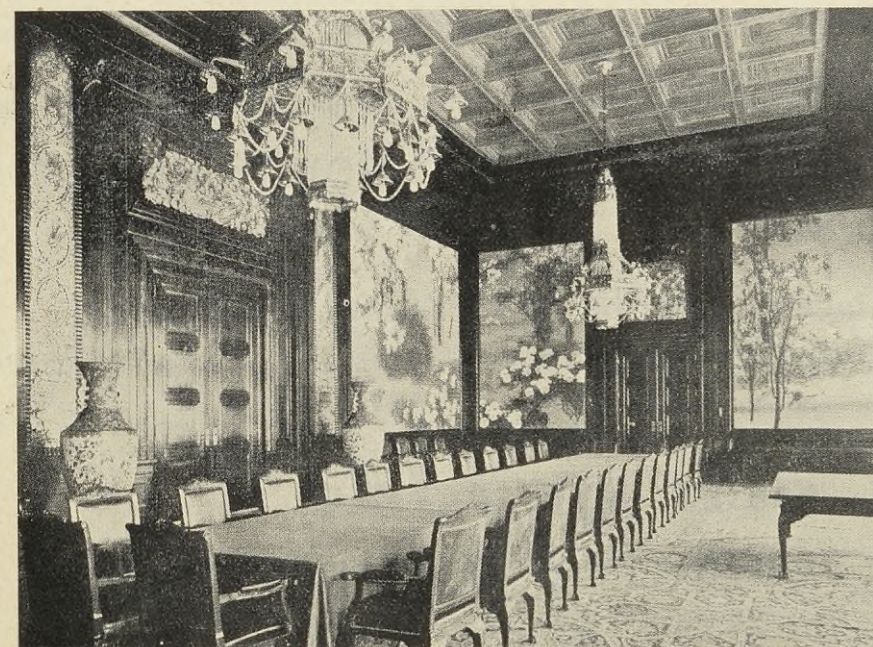
med själva inredningen. Sålunda kom det till att en holländsk arkitekt fick uppgöra ritningarna, Italien fick släppa till marmor, Sverige granit, Frankrike gobelänger, England fönster, Tyskland portarna, Japan silketapeter, Turkiet mattor o. s. v. Danmark har skänkt en större fontän, bildad av isbjörmar och sälar och placerad på borggården.

Tomtområdet med tillhörande park är en gåva av staden Haag.

Först 1913, året före världskriget, stod den stolta byggnaden färdig. De första åren i dess historia blevo

sålunda ej vidare ljusa eller i samklang med dess syften. Men arbetet har varit så mycket intensivare efter den tiden och det är att hoppas, att denna storslagna och monumentala byggnad inte bara blir ett museum för turisttande främlingar utan en plats, varest de skilda ländernas representanter kunna mötas och trots olikheter i ras och tungomål kunna arbeta mot det stora mål, vars djupaste mening står att läsa under den kolossalstaty av Kristus, som skänkts av Andernas republiker: Frid på jorden.

Gal.

Stora konseljalen i Haag. Vagg- och takpanelen skänkta av Sverige.

TVÄTTMASKINER

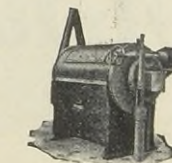
FÖR HYRESHUS M. M.

NYA FÖRBÄTTRADE TYPER
UTAN REMMAR.

LJUDLÖS GANG.
REDUCERADE PRISER.

Centrifug

Tvättmaskin

KOSTNADSFRIA FÖRSLAG!

skall det vara. Inte en av de många bostäder vi besökte på en rundvandring i Masthugget var ur hygienisk synpunkt sett människobeoelig¹⁾. Den saken var så enkel att konstatera, att man behövde inga hygieniska specialkunskaper, endast sunt bondeförstånd. Och människorna nöja sig med att bo i dem? De äro inte vana vid något bättre och framför allt: *de kunna icke få bättre bostäder.*

Vi ha gått igenom Göteborgs hälsovårdsnämnds årsberättelse för att få en överblick över bostadsfrågans utveckling ur hygienisk synpunkt i Göteborg de senaste 30 åren. Tyvärr äro uppgifterna om bostäderna ytterst sparsamma, men man kan ofta genom några få ord och siffror få en blytblensning av bostadsläget, som t. ex. i årsberättelsen för 1901: "Talrika källarlägenheter bebos ännu och böra naturligtvis efter hand utrymmas, då deras beboende av flera anledningar såsom regel är mer eller mindre hälsovådligt. Nya sådana uppstå dock oupphörligt på så sätt, att sedan en källarlägenhet erhållit byggnadsnämndens gillande såsom avsedd till lagerrum, inredes den omedelbart till bostad och uthyres såsom sådan." Det behövs sannerligen inte mycket fantasi för att bakom dessa ord se verkligheten. "Källarlägenheterna böra efter hand utrymmas." Tjuguåtta år ha gått sedan detta skrevs och dock finns det än i dag åtskilliga källarlägenheter i Göteborg. De ha förvisso varit utdömda som obebodiga sedan 1910, då bostadsinspektionen i Göteborg trädde i funktion, men människorna kunna ju inte bo på gatan.

Sedan 1911 har det varit påtaglig bostadsbrist i Göteborg, som 1915 framträdde på ett verkligt hotande sätt. 1915 lyder bostadsinspektionens rapport på följande sätt: "Den bostadsbrist, för vilken hälsovårdsnämnd och bostadsinspektion sedan flera år varnat, har under året fram-

¹⁾ Naturligtvis finnes det många fullgoda bostäder i Masthugget, men det är inte tal om dem här.

trätt på ett mycket hotande sätt. Att världskrisen härvidlag medverkat, är givet. Men dess verkningar hade ingalunda blivit så ödesdigra för bostadsmarknaden, om nödiga åtgärder kunnat vidtagas redan, när bostadsbristens första symptom gjorde sig gällande... I stor utsträckning hava till hälsovårdsnämnden ingått ansökningar om tillstånd att ånyo få taga i bruk såväl utdömda som efter frivillig överenskommelse avstädda undermåliga lägenheter. På de senare har bostadsinspektionen rent av måst giva anvisning, vilket bättre än mycket annat karakteriserar situationens allvar."

Och följande år: "Möjligheten att avskilja de massor förfallna, odugliga eller olagliga bostäder, som fritt uti judas och girigt eftersökas på bostadsmarknaden, synes numera undanskjuten til len oviss framtid."

Dessa ord behöva trots sin knapphet inga kommentarer. De tala sitt tydliga språk.

De närmaste åren efter kriget kännetecknades av en sjunkande byggnadsverksamhet och 1920—21 uppnådde bostadsbristen sin kulmen. Sedan har förhållandena en smula förbättrats, men för dem, som ha ytterst små inkomster, för de arbetslösa, har ingen förbättring inträtt.

Sådan är i stort och i korta drag bostadsfrågans utveckling i Göteborg de senaste 30 åren.

Besök Kvinnorådets Utställning i kvarteret Kärleksörten, Älvsborgsgatan

PROPAGANDAUTSTÄLLNING FÖR 2 RUM MED
KOKVRÅ OCH BADRUM. Denna bostad är
möblerad och inredd med fler sovplatser än de
gamla 1-rums-lägenheterna.

Öppet 3—11 maj kl. 10—8

Entré 25 öre

Göteborgs Murbruks & Betongaktiebol.

Telefon: 50344, 50708, 50870, 50833

Sand, Singel, Makadam och cementgjutna varor

Arla mjölk och grädde

distribueras på glasflaskor direkt till hushåll, kontor och arbetsplatser

Telefon 19738, 19939

Krinolin, militarism och ungdom.

Ett av de intressantaste kapitlen i mänsklighetens historia är berättelsen om dräkternas utveckling och förändring under tiderna. Ingenstädes komma följderna av historiens småsaker och obehagligheter så till synes som just på detta område. En kung råkar stoppa sin näsduk i ärmen så att spetsbroderiet sticker fram, och strax blir det på modet över hela världen att ha spets kring rockärmarna, en detalj som vi veta varit oerhört viktig en gång i den internationella diplomatin och vid hoven, men vars rester vi nu leende betraktar i museerna.

Krinolinen är ett präktigt exempel på vart det kan leda, om man inte ändrar det gamla, utan bara lägger till lite mer och ännu lite mer. Kvinnorna

Skall
Ni bygga
eller
reparera?

Köp då

Asfalt, Cement, Gips, Fönsterglas, Butiksrutor, Ornamenglas, Takpapp, Förhyningspapp, Kryssfanéer (Plywood), Mur- o. Taktegel
Golv- och Vägglattor, Rörmattor och Reveteringsduk
Galv. plåt, slät o. korrugerad
Metaller i plåt och rör

från

Forsberg & Mark A.-B.

GÖTEBORG

Telefon 33496, 33497

klädde sig en gång i tiden ganska förnuftigt. De ville skydda sin kropp mot kyla, men samtidigt visste de att låta kroppens naturliga linjer framträda, männen till behag. Så småningom lade man emellertid till en veckning här, ett broderi där, ärmarna blevo stora och pösiga och kjolen oformlig och besvärlig. Det var olidligt att uppträda och röra sig i dessa plagg, men modet forrade det ju, och vem skulle vågat opponera sig. Det är sagan om kejsarens nya kläder, men i motsatt utformning. Ändpunkten — skulle man kanske kunna säga — krinolinen, blev till slut alldeles för vidrig och löjlig. Det berättas, att en prinsessa, som stått i ett olovligt förhållande till en av hovmännen, var den första som anlade krinolinen för att dölja sin olycka. Röster (från männens sida!) började emellertid höjas för plaggets avskaffande, för dräktens genomgående reformering. De konservativa kvinnorna ville emellertid inte bli av med den. Och skraddarna och tygproducenterna höjde klagoskrik mot skyn. Hur många skulle inte bli arbetslösa, om en enklare dräkt infördes! Då kunde man ju nöja sig med en fjärdedel av tyget. Och arbetet på en enkel dräkt skulle inte ta en tiondedel så lång tid i anspråk. Dessa synpunkter framfördes och försvarades på fullaste allvar. Det gällde ju skraddarmästarnas och tygproducenternas position. Deras tillvaro och existensmöjligheter höllo på att förstöras.

Efter en mansålder kunna vi nu inte se allvarligt vare sig på krinolinen eller skraddarmästarnas och tygproducenternas energiska försvar. Vårt medlidande väckes för såväl kvinnorna som skraddarmästarna och tygproducenterna.

En med krinolinfrågan parallell företeelse i historien är onekligen militärfrågan. Ursprungligen slogs man endast med händer och tänder. Kulturen skapade redskap, och naturligtvis skulle de användas i slagsmålssyfte. Det blev svärd och bågar och pilar och kanoner och tanks och giftiga gaser.

Och i dag ha vi alla dessa föremål hängande över oss som en mara. Vi äro alla övertygade om att de inte i ringaste mån gagna mänskligheten i dess helhet eller oss såsom individer. Men vi kunna inte bli kvitt dem utan lappa alltjämt på vidare. Högen växer oupphörligt och i proportion med denna trycket på vår frihet.

De röster som höjas — tag bort lumphögen och låt människorna vara människor! — söka militarismens skraddarmästare (officerarna) och tygproducenterna (profitmänniskorna) förkväva och överrösta med ropet: Vi kunna inte ändra det. Det skulle bli nöd och arbetslöshet och elände.

Det är tyvärr så, att människorna i gemen tro på det som skrikes länge. Men det finns en kategori människor, som *inte* tror på sanningen däri. Det är ungdomen, som hyser denna hoppfulla tro men den räknar man ju inte så allvarligt med. De skola en gång bli gamla, och då komma de väl att tänka annorlunda. Är detta sant? Vill den nutida ungdomen en gång komma att räknas bland militarismens krinolinmänniskor? Är deras vackra majtal om freden endast fraser? Eller skall det leda dithän, att vi en dag kunna på våra museer vid sidan om krinolinerna betrakta löjtnantskostymerna och annat militärt skräp och krimskrams som nu besvärar oss. Må den ungdom som talar stiga fram och i sina handlingar visa vad som är nytt och värdefullt och vad som är krinolin och museiföremål.

G. L.

Intressanta och
omväxlande nyheter
från Göteborg
och Västra
Sverige finnas
alltid i

Ny Tid

BARNTRÄDGÅRDAR OCH GEMENSAMHETSKÖK

Något som på sista tiden mycket diskuterats, nu senast på A. B. F:s möte i samband med kand. Lindes föredrag i bostadsfrågan, är frågan om kvinnans ställning i hemmet sedan bostäderna blivit så tidsenliga som möjligt och hemmen i följd därav mera lättköpta. Ivern varmed den framställes och stormen den uppväcker bådar, att den säkert i en ej alltför avlägsen framtid blir aktuell. Kand. Lindes föredrag gick ut på att framtidens bostäder skulle bestå av endast de rum familjen behövde, samt ett för hela huset gemensamt kök, d. v. s. centralkök och matsal m. m. i den vägen. Efter behag kunde familjen äta i centralmatsalen eller hemma hos sig, då den individuella smaken genom matens kryddning och servering mera kunde göra sig gällande, det sista skulle ordnas genom mathissar eller dyligt. Standardiseringen skulle väl göra priset överkomligt för de flesta. Frågan om barnens uppfostran eller kanske *huvudfrågan* hade tal. tänkt sig lösas genom att kompetenta personer övade tillsyn när ej föräldrarna kunde ha småttin-garna hos sig.

Frågan är nu den om det i dessa tider kan vara så mycket att invända mot dessa förslag? Det är nog så att hemarbetet mer än något annat följer gammal slentrian, och att det arbete som nu presteras i hemmen kunde komma hemmet tillgodo på ett mycket bättre sätt, eller med andra ord sagt, man går över än efter vatten. Husmoderns krafter kunna tas i anspråk till förvärvsarbete och på så sätt komma hemmet tillgodo. De vackra orden om att "kvinnans plats är i hemmet" äro nog delvis föräldrade kvarlevor från den tid då hustrun tillhörde mannen lösöre. Är det så att hemarbetet kan skötas bättre med moderna maskiner och standardisering och kvinnan gagnar än genom tvätt, skurning, diskning, sitt hem mera med produktivt arbete lappning m. m. i det oändliga, så böra åtminstone inga gamla fördomar stå

hindrande emellan. Vad barnen beträffar så mätte de nog i de flesta fall, som också yttrades på mötet, bara bra av att under opartisk förständig ledning vara tillsammans med andra barn under den del av dygnet som tarvades härtill. Man behöver inte strax börja tala om hemmens upplösning och ungdomens förvildning, utan tvärtom, genom det att husmodern ej är nervös och utpinad av alla omsorger om de olika familjemedlemmarna kunde atmosfären i hemmet bliva en helt annan än vad nu mångenstädes är fallet. Det är nog tyvärr så att många barn nu larva omkring utan någon tillsyn alls ute och äro ganska dåligt tända inomhus. Vem har ej varit på besök eller i tillfälle att under någon tid iakttaga en barnrik och kanske också därför trångbodd arbetarfamilj, där barnen se ganska strykrädda ut de stunder på da-

gen de äro inomhus samt tagas emot med ett "ut med er ungar" och kanske en smörgås då de äro trötta på leken och önska vara inne en stund. Lika stor skillnad som det är mellan barnaföderskor och *mödrar* i ordets rätta bemärkelse är det mellan *hem* och *hem*. Någon på mötet uttalade den farhågan, "att om det nu omtalade slog igenom, kvinnorna naturligtvis så mycket sig göra lät sökte sig arbete utom hemmet, och detta i sin tur återverkade med större arbetslöshet för männen". För min del tror jag ej på den faran ty ju större inkomst familjen har desto mera kan ges ut, dess bättre kan familjen leva och vara klädd, och sådant brukar ju inverka gynnsamt på arbetsmarknaden.

Ävenså tror jag att kvinnan av i dag intet högre önskar än att göra rätt för sig, och blir hon övertygad om att hon gagnar hemmet och den nya generationen mera med arbete utom hemmet så kommer hon helt säkert icke att hålla sig undan. Hon vore säkert då på ett bättre sätt rustad om hon exempelvis bleve ensam med de små. De flesta veta nog hur olyckligt det är för en familj i små omständigheter om en av föräldrarna faller bort. Jag föreställer mig att det vore lika lätt att efter en sådan händelse hålla ihop hemmet som förut, än vad nu är fallet då förändringen ofta blir genomgripande. Det vore roligt att höra huru Det Nya Göteborgs läsare ställa sig till dessa idéer. Tanken är ju relativt ny, men tål att tänka på.

Alma Wallin.

Insulite

äldsta och bäst isolerade byggnagsmaterial i form av plattor

Starkt isolerande mot golvdrag, kalla och fuktiga yttermurar, kalla eller solheta vindsrum etc.

Starkt djuddämpande

Användes med eller utan puts. Sägas och hopfogas som trä. Ersätter samtidigt spräckpanel och reveteringsmattor. Kan oljemålas limfärgas och reveteras.

Tjocklek 12 mm. Bredd 122 cm
Längd 244-366 cm.

Isolerande, Lätta, Ljuddämpande

Laboratorieundersökningar visa, att isolationsförmågan mot kyla och värme för en Insulite-platta av 12 mm. tjocklek är lika stor som för 35 cm. betong, 7 lag bräder och puts eller 47 lag byggnadspapp, alltså bättre än kork.

Insulite-isoleringen är använd vid H. S. B. nybyggnader i kvarteret abrakadabra i abra

Ernström & Co. A.-B.

Göteborg Stockholm
Tel. Linjeväjlare: 14642, 32475, 38102 Telefon Söder 15825
Telegramadress: ERNSTROMCO

**KLICHÉER
TECKNINGAR
RETUSCHER**

A.-B.
KLICHÉANSTALTEN
PETIT
POSTGATAN 5-7
GÖTEBORG

149 62
149 63

Från läsekretsen

Angående den nya lägenhetstyp, bestående av 2 rum, det ena med kokvrå, som H. S. B. ämnar uppföra, vill jag nämna en olägenhet, som kanske ingen tänkt på.

Varje husmor som prövat, vet nog, hur matos, imma o. dyl. trots ventiler i både tak och vägg ändå söker sig fram i rummet, samt likaledes hurusom i en större familj med olika arbetstider, bäddning och någon städning ibland måste pågå på samma gång som matens beredning. Också i mindre familjer kommer detta nog att bliva fallet, även

RÖR AB

KARL JOHANSGATAN 25
GÖTEBORG

Värme Gas
Vatten Avlopp

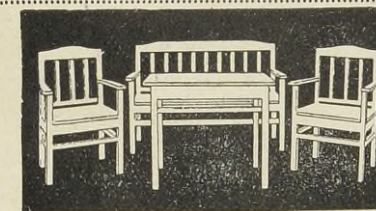
TEL 45123 45124

A.-B. Lådbräder

Skeppsbron 4
GÖTEBORG

Tel. 11136, 11137

S ä g s p å n

TRÄDGÅRDSMÖBEL

vitlackerad, bestående av:

- 1 Soffa Kr. 18.—
- 1 Bord " 13.50
- 2 Fåtöljer à 13.50 .. " 27.—

Kr. 58.50

(Samma möbel, omålade Kr. 42.—

Hopfällbara Trädgårdsmöbler,

trä, vita .. Kr. 28.— pr sats.

Pjäserna säljas även var för sig.

Till landsorten mot efterkrav.

A.-B. Ferd. Lundquist & Co.

GÖTEBORG.

Tel.-anrop: "Ferdinand Lundqvist".

om det där kunde ordnas bättre, ty sådana äro tyvärr folk i allmänhet. Från min synpunkt blir det ena rummet ej annat än ett mycket opraktiskt kök (kanske t. o. m. med en större mjuk matta på golvet) vars större utrymme nog i praktiken komme att användas till flera sovplatser än som är avsett.

Då tilltalar mig mera den kokvråtyp som användes i Stockholm med rummets avskiljande medelst glasvägg. Belysningsfrågan tillkommer ju då, men jag tycker den borde kunna lösas på ett tillfredsställande sätt med artificiell belysning. Från hälsosynpunkt tycker jag denna kokvrå vore att tillråda, ty matlagning och kokning borde aldrig få förekomma i ett sovrum. I det fallet tycker jag Byggnadsnämnden kunde medgiva en ändring. Vidare hade jag tänkt mig dörren till kokvrån som en skjutdörr av glas liksom väggen.

Sloge denna lägenhetstyp igenom vore det säkert en mycket lycklig lösning på problemet: "Bättre utrymme åt dem som på grund av kostnadsskäl ej kunna skaffa mera än en enrumslägenhet." Fru Amy.

Kryssfanér

av

Venesta björk

Mahogny

Knivskuren ek

Sibirisk ask

Al samt Furu i olika

kvaliteter och storlekar.

Nils Ekman

Lager: Första Långg. 3 Tel. 44793

Kontor: S. Hamng. 25 .. 37367

Ungdomsvandrare

(Forts. från sid. 4.)

Det återstår till slut frågan: Är en lång utfärd, till fots eller på cykel, alltid angenäm och skön? Ja! Det är dagar, då det regnar och är smutsigt ute, det kommer kanske också dagar, på vilka man längtar hem till den sköna sängen. Men underligt är det, att modet ändå aldrig sjunker. Och när man på vinterkvällarna möts igen och erinrar sig de gemensamma strapatserna och upplevelserna, då väntar man än mera intensivt på nästa utfärd och undrar, vad den manne kan föra med sig.

(Övers. fr. tyskan av G. L.)

Hushålls-
vågar

i

rikhaltig
sortering

A.-B.

FRÄNKEL & HEDENBERG

26 NORRA HAMNGATAN 26

Takpapp

Spik

Cement

Taktjära

Betonglack Glacit

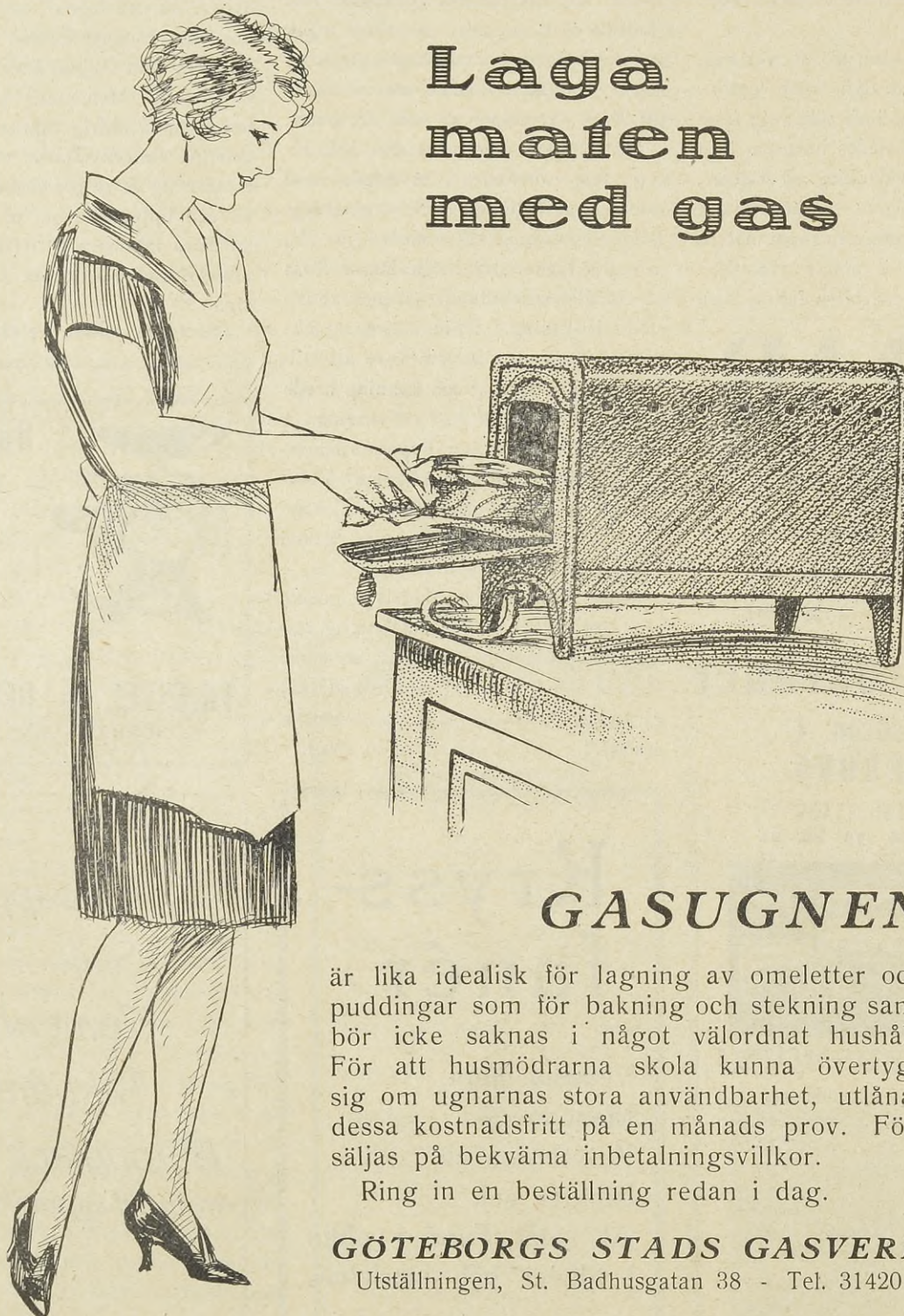
m. m. till lägsta dagspriser

Pihlgren & Kjeller

Göteborg

Tel. 52213, 52217

Laga maten med gas

GASUGNEN

är lika idealisk för lagning av omeletter och puddingar som för bakning och stekning samt bör icke saknas i något välordnat hushåll. För att husmödrarna skola kunna övertyga sig om ugnarnas stora användbarhet, utlånas dessa kostnadsfritt på en månads prov. Försäljas på bekväma inbetalningsvillkor.

Ring in en beställning redan i dag.

GÖTEBORGS STADS GASVERK

Utställningen, St. Badhusgatan 38 - Tel. 31420

